

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ПАМ'ЯТОК ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Збереження культурної спадщини українського народу є великим національним завданням, до якого варто долучити всі можливі сфери людської діяльності. В цьому контексті завданням суспільної географії є вивчення та картографування розміщення об'єктів такої спадщини, дослідження історико-географічних чинників їхньої появи та збереження. Серед багатоманіття таких об'єктів Закон України

«Про охорону культурної спадщини» [1] виділяє архітектурні пам'ятки. У зв'язку з тим, що вони поширені переважно у містах та селищах міського типу, в цій роботі вивчено суспільно-географічну ситуацію з ними саме в таких міських поселеннях.

Метою роботи є дослідження суспільно-географічних закономірностей поширення історико-архітектурних пам'яток на території обласного регіону. Для цього вирішувалися такі завдання:

- дослідження поширення історико-архітектурних пам'яток; вивчення їхнього розміщення в містах та селищах міського типу;
- вивчення зв'язку поширення пам'яток з розселенням міського населення;
- математико-географічне моделювання;
- зонування території області в досліджуваному аспекті;

Вивчення територіального поширення історико-архітектурних пам'яток виявляє такі особливості (рис. 1).

У Львові зосереджена переважаюча частина пам'яток історико-архітектурної спадщини (2010 одиниць). Серед районів області в першу чергу найбільшу кількість пам'яток містять Дрогобицький, Жовківський, Стрийський та Самбірський райони. До другої черги районів із значною

кількістю пам'яток можна віднести Сокальський, Буський, Бродівський, Золочівський, Городоцький та Перемишлянський райони.

Якщо за районами області співвіднести кількість архітектурних пам'яток з чисельністю сучасного міського населення то отримуються такі результати. В розрахунку на 10000 осіб найбільше таких пам'яток (понад 20) спостерігаємо в Перемишлянському, Жовківському, Буському та Пустомитівському районах. У другу чергу варто назвати Бродівський, Золочівський, Городоцький, Самбірський, Дрогобицький та Стрийський райони, де маємо 10-20 пам'яток на 10000 осіб міського населення.

Розглянутий відносний показник є цікавим сам собою, однак він має й велике практичне значення. Справді, території, де маємо значне зосередження історико-архітектурних пам'яток є місцями притягання серйозних туристичних потоків, а для їх всестороннього обслуговування потрібно мати великий демографічний та кадровий потенціал.

В результаті аналізу та математико-географічного моделювання залежності кількості пам'яток історико-архітектурної спадщини в міських поселеннях (містах та селищах міського типу) від чисельності їхнього населення виявилось, що така залежність має експоненційний характер:

$$A(P) = A_1 \exp(k(P - 1)),$$

де A - кількість пам'яток історико-архітектурної спадщини (одиниць),

P - чисельність населення (тис. осіб),

A_1 - коефіцієнт, що є середньою приведеною кількістю пам'яток

для міського поселення з населенням 1 тис. осіб,

k - коефіцієнти, що характеризує «швидкість» зміни A від P

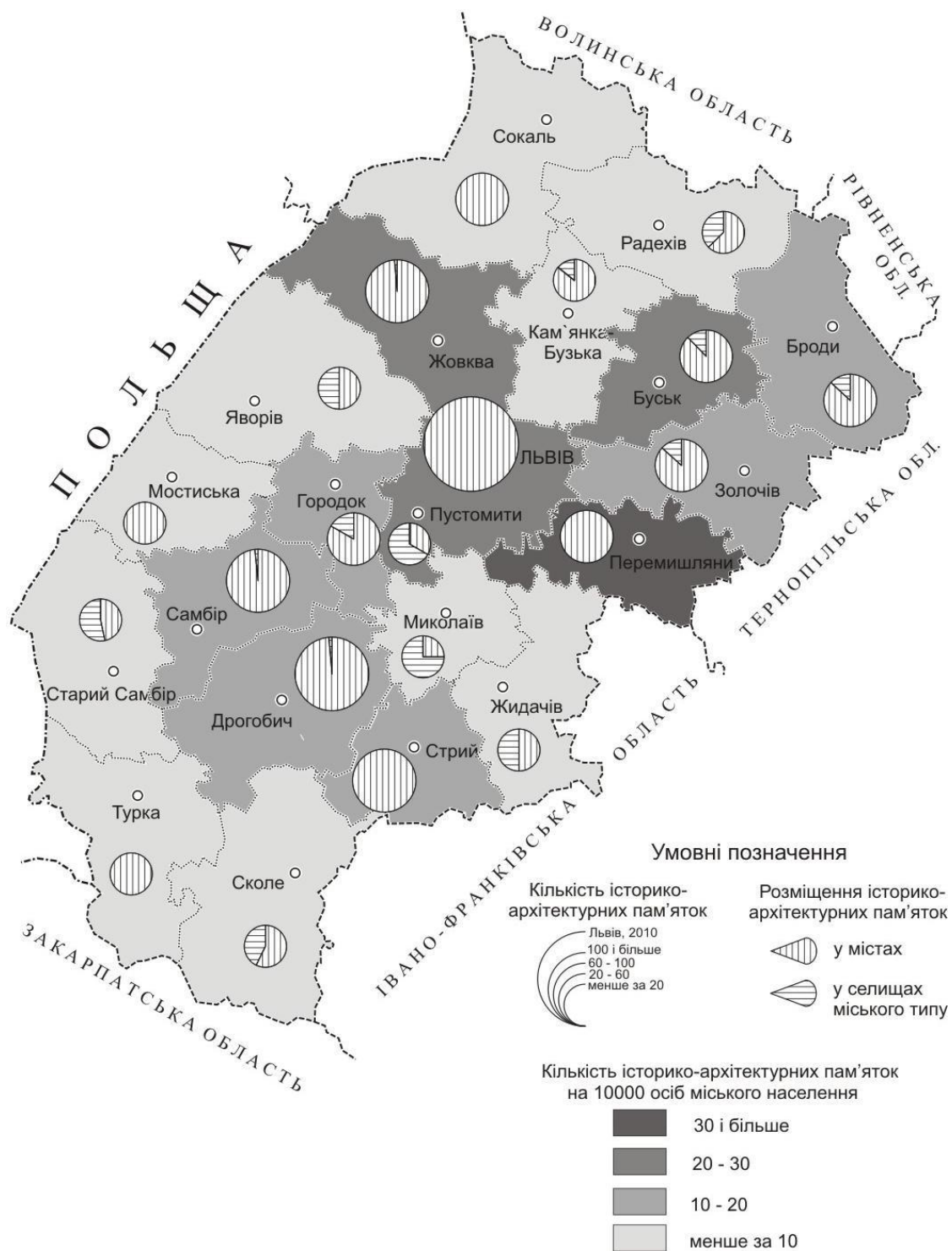

Рис. 1. Поширення історико-архітектурних пам'яток у міських поселеннях Львівщини.

Отримана модель дала змогу виділити на території Львівської області низку зон: Північну, Західну, Центральну та Південну (рис. 2). Північна зона

тяжіє до Малого Полісся і для її міських поселень (Жовква, Буськ, Рава-Руська, Белз, Підкамінь, Олесько, Угнів) залежність A від P має вигляд

$$A(P) = 6,52 \exp(1,636 (P - 1))$$

Рис. 2. Зонування Львівщини за характером залежності кількості історико-архітектурних пам'яток від кількості міського населення

Західна зона розташовується на південь від Розточчя і в її міських поселеннях (Яворів, Мостиська, Судова Вишня, Шкло, Немирів, Рудки) спостерігається залежність:

$$A(P) = 1,45 \exp(1,072 (P - 1))$$

Центральна зона включає Львів з околицями а також територію передкарпатського прогину і для її міських поселень (Львів, Дрогобич, Стрий, Самбір, Дубляни, Великий Любінь, Журавно, Розділ, Нижанковичі) залежність між P і A виглядає так:

$$A(P) = 2,88 \exp(1,167 (P - 1)).$$

Південна зона тяжіє до гірської частини області і в її містах (Трускавець, Турка, Славське, Добромиль):

$$A(P) = 1,81 \exp(1,030 (P - 1)).$$

Звертає на себе увагу той факт, що на території Львівської області головний коефіцієнт « k », який фактично визначає

«швидкість» зміни A від P , закономірно зменшується з північного сходу на південний захід. Такий результат, отриманий шляхом математико-географічного моделювання, в свою чергу є емпіричною вказівкою на більш глибокі історико-географічні закономірності поширення пам'яток історико-архітектурної спадщини, які ще чекають свого вивчення.

На підставі виконаного дослідження можна зробити такі висновки:

- Львівщина є дуже багатим регіоном з огляду на історико- архітектурну спадщину;
- поширення історико-архітектурних пам'яток характеризується значною територіальною мінливістю;
- існують суспільно-географічні закономірності поширення історико-архітектурної спадщини.

Список літератури:

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини» // www.rada.gov.ua